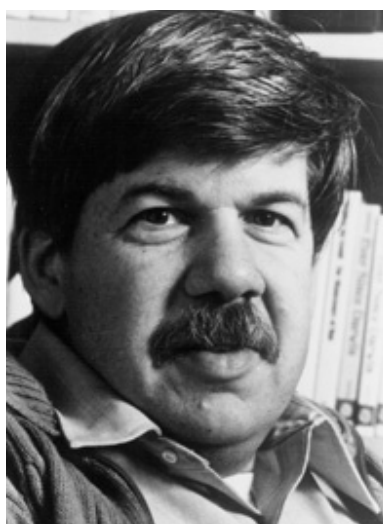

34. El canvi evolutiu no comporta progrés en una direcció determinada

Jesús Gómez-Zurita

La idea del progrés evolutiu, de camí evolutiu cap a la perfecció, deriva de la concepció teleològica aristotèlica i escolàstica de la natura segons una escala jeràrquica, de perfecció creixent, que condueix des dels minerals fins a Déu, on l'home es situa sota els àngels. Aquesta és una qüestió complexa, subjectiva fins a cert punt i que depèn del que definim com a progrés per a aventurar una resposta. En general el progrés es pot entendre com un canvi direccional que condueix a una millora. El canvi evolutiu, emperò, no és direccional, ja que depèn de factors **aleatoris** (mutacions com a font de variació, i èxit reproductiu diferencial). I el que entenem per millora és habitualment amb relació a l'òptima adaptació a un ambient que tanmateix és fluctuant, i el que ara és avantatjós per a una espècie pot ser un inconvenient en variar l'ambient. Però la selecció natural, innegable motor de l'evolució (vegeu l'article 35), tendeix a millorar l'adaptació, i aquesta millora és sovint i potser intrínsecament associada a increments en complexitat, construint progressivament complexos adaptatius.

La vida es va originar a partir d'elements i organismes simples en estructura. L'evolució en va augmentar la complexitat, i sí que la transició de simple a complex dóna una impressió de progrés. Però un procés evolutiu també pot conduir a la simplificació. S. Jay Gould i R. Dawkins han polaritzat el debat criticant i defensant la idea de progrés, respectivament. El primer argumenta en termes d'antropocentrisme, aleatorietat del procés evolutiu, domini biòtic d'essers vius simples, i una progressió de la vida en ventall ramificat i no en escala. I el segon reconeix l'acumulació d'atributs adaptatius inherent al procés evolutiu que resulta en autèntiques millores. El mateix llenguatge traeix idees subconscients de progrés, i fins i tot en la discussió científica s'empren termes com "superiors" i "inferiors" per a referir-se a grups d'organismes, quan en la majoria de casos el significat és de primitiu o derivat, referits només a una successió d'origen en el temps o en les característiques de les seves estructures en relació amb l'ancestre.

Visions oposades de dos evolucionistes sobre el progrés. A l'esquerra, Richard Dawkins (1941-): la inextricabilitat del progrés al procés evolutiu; i a la dreta, Stephen Jay Gould (1941-2002): la rotunda dissociació d'evolució i progrés.